

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XXXIII. Vtrum omne opus bonum sit meritorium saltem de congruo
quorumlibet donorum Dei?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

volatilibus, & terrestribus animalibus attribuantur pinnæ, alæ, & pedes, utque deinde non negetur motus, & cooperatio vnicuique congruens, & sic de aliis. Quia substantiæ intellectuales ex sua natura sunt æternæ, & immortales, atque destinatae ad finem æternæ similiter durationis obtinendum per opera exhibita in instanti, aut intra breue tempus. Neque Deum eximit suum super omnia dominium perfectissimum à necessitate, quæ dicitur ex natura rei, ad hæc exhibenda, imò quia perfectissimum est, est ex se determinatum, ut vnicuique adsit, & cooperetur iuxta eius naturam, uti demonstratum est multiplici argumento q. 28. de Deo, ac proinde, ut perducatur hominem per operationes temporales ad finem, & præmium æternum. Unde conceditur sponte, Deum ad nullam omnino teneri retributionem ratione rei acceptæ, & utilitatis alicuius perceptæ ex operibus nostris, quod solum docetur in testimonio obiectionis, sed negatur, quod non teneatur ad retribuendum ratione suæ infinitæ perfectionis, cui repugnat ut perperam dederit possibilitatem bene, & male operandi, parendi, & repugnandi legibus, & consiliis suis iuxta dicta.

Ad 12. Dignissima est, quæ diligenter obseruetur differentia subtiliter tradita à D. Thoma de oportunitate miraculorum intra ordinem nature, deque eorum inopportunitate intra ordinem gratiæ. Eam autem tradit 1. p. q. 112. art. 2. c. ad med. ubi præmissa quorundam opinione de Angelis; quod secundum communem legem superiores non mutantur, sed inferiores tantum; Sed ex aliqua dispensatione Diuina interdum etiam superiores mutantur. Præmissa igitur hac opinione subiungit sic: Sed hoc non videtur rationabile. Quia ordo angelicus attenditur secundum dona gratiarum. Ordo autem gratiæ non habet alium superiorem ordinem, propter quem prætermitti debeat, sicut prætermittitur ordo nature propter ordinem gratiæ. Quæ ratio supponit ut certam doctrinam à nobis traditam in q. illa 28. de Deo, circa impossibilitatem negandi bonum cuique connaturaliter debitum absque compensatione per aliquid melius, vel saltem æquale. Quod si ob eam rationem ordo gratiæ vniuersaliter est inalterabilis per miracula, multò patentius, ac certius est inalterabilis miraculose ordo meritum respectu vitæ æternæ. Quia certius, ac manifestius est vitam æternam nihil habere superius, propter quod prætermitti debeat, seu quod sit melius vita æterna, atque ex sua natura impossibile cum eadem. Et quidem per nullam potentiam posse negari præmia, & supplicia toti vniuersaliter collectioni operum bonorum, & malorum, ostensum est efficaciter ex Chrysostomi, aliorumque S9. PP. communi sensu in dicta q. 28. præsertim art. 18. atque in eam rem applicari potest secunda ratio, quam D. Th. superaddit post verba modò relata. Considerandum est etiam, ait, quod ordo nature in operatione miraculorum prætermittitur propter fidei confirmationem. Ad quam nihil valeret, si prætermitteretur ordo angelicus. Multò autem minùs ad eam valeret, sed magis ad oppositum, si prætermitteretur ordo meritum ad gloriam; cum vnus præcipuus articulus fidei, & præcipuum stabilimentum fidei cæterorum articulorum & operationum, ad quas dirigit ipsa fides, sit assensus Dei remuneratoris, iuxta illud, Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & remunerator est. Conceditur itaque omnino repugnare, ut Deus neget præmium vitæ æternæ meritis humanis saltem omnibus vniuersaliter, in quo nullum est absurdum, sed magis in opposito. Quod si cui nihilominus videatur aliquod opus meritum, vel etiam omnia merita alicuius hominis determinatè, & in particulari, destitui posse miraculose præmio vitæ æternæ propter salutem plurium aliorum obti-

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

nendam mediante illa negatione præmij; sicut non audeo suffragari, ita non multum repugnauero, tum quia nihil id confert ad scopum obiectionis, tum quia semper est difficile discernere limites omnipotentia Dei, præsertim operantis, quantum absolute potest, uti familiariter suggero in similibus questionibus.

QVÆSTIO XXXIII.

Vtrum omne opus bonum sit meritum saltem de congruo quorumlibet donorum Dei?

IN DETVR non esse. 1. Quia non subsistit suppositio distinctionis inter meritum de congruo, & meritum de condigno, quandoquidem in sacris litteris, Conciliis, Augustino, aliisque Sanctis PP. ex quibus solis habetur tota notitia meriti gratiæ, & gloriæ; nullum est vestigium talis distinctionis. Et præterea opus bonum, vel confert ius ad donum, quod erogatur à Deo post ipsum, idque reddit verè debitum operanti; vel non confert ius, neque donum reddit debitum. Si primum, nihil amplius desiderari potest ad rationem meriti de condigno. Si secundum, nulla est ratio meriti; cum manifestum sit non dari tanquam merenti, quod ei non debetur.

2. Omnis virtus creata est limitata, & habens spheram determinatam effectuum. Omnis autem virtus meritoria nostrorum operum, siue de congruo, siue de condigno est creata, ut patet. Ergo omnis virtus meritoria nostrorum operum est limitata, & restricta ad præmium determinatum, ac proinde nulla ratio meriti nostri, etiam de congruo, potest illimitatè extendi ad quolibet dona Dei.

3. Aliqua nostra opera bona sunt purè sati factoria, fiuntque ex sola satisfaciendi intentione, ut ieiunia, flagellationes, & similia: alia verò sunt purè impetratoria, ut preces, & orationes. Ergo non omnia opera nostra bona sunt meritoria, vel etiam de congruo.

4. Opera bona peccatoris impediuntur per peccatum, quominus quidquam apud Deum consequi possint, cum vis offensiva peccati sit incomparabiliter maior, quàm vis conciliatiua, & benemerentia cuiuslibet boni operis. Ergo bona opera peccatoris ne quidem de congruo merentur quidquam apud Deum.

Sed contra est 1. Quia quodcumque bonum contulerit Deus bene operanti, adeoque exhibenti aliquod obsequium ipsi Deo, non utique collatum erit purè gratiosè, ac liberaliter, tamen donum sit omnium maximum, & obsequium sit omnium minimū. Quia pura gratia conferentis excludit omne obsequium accipientis gratum ipsi conferenti, atque ab eodem exactum, & acceptatum, quale dictum est esse omne opus nostrum bonum respectu Dei. Quodlibet igitur opus bonum nostrum habet aliquam rationem meriti saltem de congruo, respectu cuiusvis doni diuini.

2. Tam peccator, quàm iustus possunt mereri de congruo remissionem peccati, & iustificationem, tum ille sibi, tum vterlibet aliis, uti docet de iusto D. Thomas q. 114. art. 6. & alij communiter ibidem, etiam de peccatore. Remissio autem peccati, & iustificatio est summum opus Dei, ac proinde summum donum eius, ut dictum est ex mente Augustini q. 10. de

K k

Iustific.

Iustificat. ad 5. Ergo quilibet quouis opere suo bono potest mereri saltem de congruo quodlibet donum Dei vtrumque magnum.

3. Quo quisque maior, ac excellentior est, eò magis ac magnificentius decet, ut recompenset obsequia quaecumque sibi præstata. Dei autem excellentia est summa, & magnitudinis eius non est numerus, neque finis. Ergo nullum compensationis genus pro vilo obsequio præstato per creaturam diuinitati, potest esse maius, quàm quod decet Deum ut retribuat. Meritum autem de congruo dicitur respectu eorum omnium quæ decet Deum, ut retribuat. Ergo vis meritoria de congruo inest illimitatè cuiusvis operi bono, respectu quorumlibet donorum Dei.

Art. 1. Respondetur. Reperiri in operationibus humanis bonis saltem aliquibus vim aliquam meritoriam propriè, & sine metaphora talem, merito condigno inferiorem, & aliquo modo minus efficacem, quantum est ex se; est sententia vsque adeo communis, & indubitata Theologorum cum D. Thoma q. 114. art. 6. & apud Magistrum dist. 27. ut absque manifesta temeritate, ne quid dicam amplius, negari minime possit. Probatur efficaciter, quia in primis iustificationem, & remissionem peccatorum suorum nullus peccator potest mereri de condigno, seu merito simpliciter tali, ut definit apertè Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 8. Et colligitur ex 3. ad Rom. 2. 3. *Omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei iustificati gratis* (in Græco legitur; *Iustificantur autem gratis*) *per gratiam ipsius, per redemptionem, que est in Christo Iesu.* Et cap. 4. 6. *Sicut, & David dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert iustitiam sine operibus.* Et ad Titum 3. 5. *Non ex operibus iustitie, que scimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit.* In quibus exclusio operū est exclusio meritorū vniuersum omnium, seu operum, quatenus merentium iustificationem, non solum adæquatè sumptā, in cluso primo quoque eius initio, sed etiā sumptam inadæquatè pro ultimo eiusdem cōplemento (quod est infusio gratiæ habitualis) ut pluribus efficaciter, inter alios, inuadet Vasquez. Constat præterea ex q. præcedenti art. 12. nullos actus disponentes ad iustificationem, eademque, seu tempore, seu natura priores, esse posse meritorios de condigno eiusdem iustificationis, seu gratiæ habitualis, & gloriæ.

Art. 2. Ex alia verò parte potest nihilominus peccator, per actus bonos præuenientes ad iustificationem, mereri aliquatenus, nempe merito, secundum quid, & de congruo eandem iustificationem, quoad vltimum ipsius complementum, & quoad alia dona inter media subsequenti ad primum eius initium, cuius initij exceptio exponitur, & stabilietur q. 35. Suadet assumptum efficaciter primum ex illo ad Hæbr. 3. 16. *Beneficentiæ autem, & communionis nolite obliuisci.* *Talibus enim hostiis promeretur Deus, id est, placatur, ut vertit Augustinus lib. 15. de Ciuit. c. 5.* Placari autem solum est respectu antecedentem peccatoris, nec est absque vilo eius merito, cum obtinetur præuiis eiusdem operibus bonis. Deindè orationibus peccatoris veniam humiliter petentis inest vis aliqua impetratoria apud Deum. Ergo operibus eiusdem bonis inest vis aliqua meritoria apud eundem. Antecedens, cui suffragatur D. Thomas 2. 2. q. 83. art. 16. colligitur ex illa parte parabole apud Matth. 18. 32. *Serue nequam omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me,* & Lucæ 18. 14. ubi de Publicano orante: *Deus propitius esto mihi peccatori;* subiungit Christus Dominus, *Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, Phariseo superbo.* Quo exemplo August. tract. 48. in Ioan. versus finem refellit cæcum dicentem q. Ioan. 31. *Scimus autem quia peccatores Deus non audit,* adeoque sentit Augustinus Publicanum orasse adhuc peccatorem, &

nihilominus fuisse exauditus. Id quod cum meriti etiam expressione, docet iterum clarè lib. 2. contra Epist. Parmen. c. 12. sub initium. Probatur iam consequentia, quia peccatum nullo ex capite potest esse magis impeditum virtutis meritoria, quàm impetratoria, sed fortè minus, quia efficacia orationis innititur gratiæ, & benivolentiæ, cui opponitur magis odium aduersus peccatorem, quàm iustitiæ, quæ aliquatenus innititur meritum, & exigentia recompensationis. Denique maior aliqua spes concipi potest de iustificatione, & salute peccatoris assidue in elemosynis, mortificationibus, orationibus, aliisque pietatis operibus, quàm eius, qui nihil tale agit, aut rarò agit. Quæ de causa Sancti PP. solent ad eiuſmodi opera enixe hortari peccatores, tanquam inde obtenturos misericordiam Dei, ut obseruat Suarez ex Bellarmino, & Vega; atque hic profecto videtur esse communis fidelium sensus, peccatorem exercitio bonorum operum adicere adminiculum aliquale speci salutis suæ, cuius tamen concipiendæ nullum posset esse fundamentum ex operibus in statu peccati, si nulla illis omninò inesset vis meritoria iustificationis, & remissionis peccatorum.

Art. 3. Confirmantur hæc validè, quia Augustinus efficacissimus impugnator meriti humani non procedentis ex gratiâ, tum perfecti, aduersus Pelagianos, tum imperfecti aduersus Semipelagianos, atque huius distinctionis oculatissimus obseruator, concedit nihilominus fidei ortæ ex auxilio gratiæ Dei impetrationem, & meritum aliquod iustificationis, consequentis vtique ad ipsam fidem elicitam à nondum iustificato, cum præmium sit saltem natura posterius quàm meritum, ut apparebit ex dicta q. 35. Deprehenditur ea mens Augustini ex epist. 105. *Neque ipsa, ait, remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fidelis iam impetrat. Neque enim nullum est meritum fidei.* Rursus epist. 106. *Si quis dixerit, quod gratiam bonæ operandi fides mereatur, negare non possumus.* Et mox interposita obiectione; *Cum fides, subiicit, meritis iustificationem, non gratiam (actuale) aliquid meriti præcedit humani, sed ipsa gratia (idem actualis) mereatur augeri (per auxilia propinquiora iustificationi) ut aucta mereatur, & perfici,* obtemperat videlicet iustificatione. Quem esse legitimum sensum patet consideranti contextum, & scopum Augustini. Verum id nulla indiget consideratione, sed sola simplici lectione, quod habetur c. 2. de prædest. SS. ac deinceps, ibi enim clarè, ac fusè concedit fidei peccatoris, respectu vltioris gratiæ perducantis ad complementum perfectæ iustificationis, rationem meriti inchoatiui, & imperfecti, quale intendebant Massilienses respectu ipsius fidei, solumque, aduersus ipsos, & aduersus priorem sui ipsius errorem, contendit fidem esse ex auxilio gratiæ Dei, nec sine ipso præueniente omne meritum, esse posse, atque hoc idem, & nihil præterea aliud tradit circa hoc punctum lib. 1. retractat. c. 23. à medio; Nimirum initium fidei non esse ex nobis, ut olim dixerat in expositione Epistolæ ad Romanos, sed ex gratia Dei præueniente omnia qualiatiueque merita nostra, ut postea sapè, ac cōstanter docuit aduersus Pelagianos, & Semipelagianos. Vnde consequenter vbi que deinceps docuit iustificationem sumptā adæquatè pro tota serie conuersionis ad Deum, non esse ex nobis, sed ex gratia. Ceterum fidem, quæ est ex pura gratia nullis vilius generis præcedentibus meritis nostris, esse aliquo modo meritoriam aliorum subinde auxiliorum gratiæ, quibus augeatur prior gratia vsque dum perueniatur ad perfectionem, & vltimum complementum iustificationis per gratiam habitualement, quod docet clarè in locis nuper indicatis, atque in eū sensum vindicatis fusè à Vasquez aduersus nonnulla effugia Dominici Soto, quæ ipsa sufficienter à nobis præoccupata

pata sunt. Hoc inquam non retractavit vnquam Augustinus, sed magis confirmauit in libris retractationum.

Art. 4. Ex his igitur omnibus inuicem collatis apparet admittendum omnino esse meritum aliquod merito de condigno inferius, & minus efficax; quandoquidem respectu primæ gratiæ iustificantis, & respectu dispositionum eius nequit dari meritum de condigno in iustificato; & tamen in eodem dari potest meritum aliquod inferioris conditionis respectu eorundem donorum, supposito purè gratis initio fidei. Confirmatur, quia iustus potest alij existenti in peccato mereri aliquo modo remissionem peccatorum, & primam gratiam, vt docent D. Th. in dicto art. 6. & alij communiter, & ita omnino dicendum est, ne alioquin cogamur dicere viros sanctos perperam quàm plura tentare, ac perficere, vt obtineant à Deo conuersionem peccatorum, & tamen constat ex q. præcedenti, neminem præter Christum posse quidquam cuiquam alij mereri de condigno. Meritum autem inferius merito de condigno dicitur communiter meritum de congruo, qualecumque demum alias sit, & vnde cumque decidat à condignitate. Patet igitur admittendam esse communem meriti diuisionem in condignum, & congruum, seu in meritum simpliciter, & meritum secundum quid.

Art. 5. Est tamen difficile assignare prædicatum, per quod alterum ab altero formaliter differt. Quia communis in primis vtrique est voluntarietas, atque libertas operis meritorij. Quia videlicet seculi opus non est imputabile operanti, vt liquet ex quæst. 27. & maxime 18. ideoque mouere neminem potest in fauorem, aut nocumentum ipsius operantis. Communis verò est libertas ad actus inæquales, quia quæ est ad actus æquales, non est sufficiens ad dignitatem laudis, & consequenter, neque ad meritum, vt constat ex q. 19. Et quod ad meritum attinet, confirmatur ex q. 31. in qua ostensum est contemptum liberum, & arduum commodi temporalis esse de conceptu meriti. Manifestum autem est huiusmodi libertatem dari non posse in eo, qui tantum est liber ad actus omnino æquales inter se, quandoquidem actus cum arduitate contemnens commodum temporale nequit esse æqualis actui non contemnenti, seu amplectenti illud. Communis deinde est vtrique merito bonitas operis, qua videlicet seclusa nequit opus placere Deo, ac proinde nec mouere Deum ad vllam compensationem. Communis tertio est ex loco modo indicato victoria commodi temporalis contradicentis existentie actus honesti, aut taliter honesti. Quia videlicet seclusa victoria nullos operans fecerit sumptus, ratione quorum sit capax recompensationis. Commune quarto est vtrique merito, vt si quidem sit exigitium præmij supernaturalis, sit & ipsum opus intrinsece super naturale, quia quod est intrinsece naturale, nullam prorsus proportionem habere potest cum vlllo dono supernaturali, ideoque nullam, ne quidem imperfectam potest continere in se exigentiam inductiuam illius, vt iam suppositum est supra ex dictis, & multipliciter confirmatur q. 7. de gratia. Quia verò omnes actus supernaturales, vel sunt actus charitatis, vel dependent essentialiter ab imperio saltem inefficaci charitatis, vt dictum est cum D. Th. q. 41. de virt. Theol. sub initium, ac deinceps; communis denique est vtrique merito essentialis dependentia mediata, vel immediata à motiuo charitatis eo modo, quo ibi explicatum est. Hæc igitur omnia sunt communia merito condigno, & congruo.

Art. 6. Neque verò differunt inter se vniuersaliter ex eo, quod meritum condignum sit opus proprium iusti, congruum verò non iusti. Quia licet nullum opus factum à non iusto possit mereri de con-

digno vllum præmium; atque omne opus bonum proprium iusti sit meritorium gratiæ, & gloria de condigno; fieri nihilominus potest, vt opus iusti sit meritorium tantum de congruo respectu præmij alicuius particularis, vt paulò prius dictum est ex D. Thom. Aliundè igitur explicare oportet per quid differat opus quatenus meritorium de condigno, ab opere quatenus meritorio tantum de congruo. Accedit opus quoque factum à peccatore, seu non iusto, posse esse meritorium de congruo respectu alicuius doni diuini: simulque non esse meritorium, ne quidem de congruo respectu alicuius alterius doni, vt paulò post dicitur, ac proinde ex hoc etiam capite opus esse alia regula congruitatis, & non congruitatis, seu defectus congruitatis in opere meritorio, præterquam esse factum à iusto, vel peccatore.

Art. 7. Præterea neque ex eo præcisè differunt, quod ratione meriti congrui non reddatur propriè, ac strictè debitum præmium, quod ipsi rependitur, sed conferatur ex sola quadam decentia, quatenus decet magnitudinem, maiestatemque diuinam, vt illud retribuat, tamen absolute non teneatur retribuere, ratione verò meriti condigni præmium reddatur omnino debitum, & conferatur à Deo ex virtute iustitiæ. Hoc, inquam, discrimen, tamen insinuat à D. Thoma in dicto art. 6. atque à Suarez, & aliis communiter receptum, non quietat intellectum, si plusculum aliundè non promoueat. Primum, quia quod nullatenus debetur propriè, & strictè, conferatur propriè & strictè ex pura liberalitate, & purè gratiosè. Est autem contra conceptum meriti, & præmij, vt sic, quod hoc illi succedat, atque superaddatur ex pura liberalitate propriè, & strictè tali, pureque gratiosè. Huiusmodi enim superadditio, seu retributio nihil re ipsa differt propriè, & strictè à donatione liberali, nullum prorsus præsupponente meritum, atque eo ipso excluditur ab opere meritorio omnis exigentia intrinseca præmij, quam tamen exigentiam dictum est q. 30. ex communi consensu esse de quiditate meriti, vt sic. Deinde quod dicitur. Deum conferre quædam præmia præcisè, quia decet se, vt ea conferat; alia verò ex iustitia, & quia debet, supponit saltem. Quia Deus non habet aliam suarum operationum regulam, quàm decentiam, & decentiam, seu non decentiam earum respectu sui, idque est sibi iustum, quod se decet, id verò iniustum, seu non iustum, quod dedecet, seu non decet. Nec est considerabilis alia ratio iustitiæ, vel iniustitiæ respectu diuinæ voluntatis, vt liquet ex dictis q. 19. de iustitia, vbi ostensum est repugnare Deo iustitiam commutatiuam, & distributiuiam propriè talem. Præterea cum dicitur decere Deum, vt conferat præmium correspondens merito congruo, vel intelligitur decere positivè, & negatiuè, ita vt dedecet non conferre illud, & tunc tribuitur merito congruo vis inferendi præmium cum metaphysica infallibilitate, ac necessitate, cum sit metaphysice impossibile, quidquid dedecet Deum; ac proinde meritum congruum adstruitur tanti reipsa momenti, & æstimationis, atque meritum condignum. Vel intelligitur decere tantum positivè, ita vt oppositum etiam dedecet. Et tunc meritum congruum adstruitur nullius prorsus momenti, nullamque, vel leuissimam fundans spem obtinendi præmij. Quia quidquid decet Deum, a què facile contingere potest, nullaque proinde certitudo, immò nulla, vel etiam leuissima suspicio esse potest, quod id non eueniet, vt ostensum est q. 28. de Deo.

Art. 8. Simili argumento refellitur discrimen quod assignat Vasquez, nempe meritum de congruo deberi à Deo præmium ex sola gratitudine, merito verò de condigno deberi ex iustitia legali. Inquiri enim, vel merito de congruo, ita debet Deus præmium ex

K k 2 gratitu

gratitudine, vt incideret in vitium ingratitude negato prämio; vel ita vt nullam vllius vitij labem propterea incurreret. Si primum, meritum de congruo ex suo conceptu induceret prämium tanta cum infallibilitate, & necessitate, atque meritum de condigno, quandoquidem chymericum id est, vnde aliqua vitij labes redundat in Deum. Si secundum, meritum de congruo nullam prorsus spem faceret futuritionis prämij; quia æquè facile contingit, quidquid Deus facere potest absque vlla vllius vitij labe. Accedit repugnare Deo virtutem gratitudinis, vt liquet ex q. 19. de Deo ad 3. idque à fortiori sequitur ex fundamento, quo idem Vasquez toties, & tanto conatu excludit à Deo iustitiam commutativam, quia videlicet Deus non est capax accipiendi vllius beneficij, & potius est beneficus nobis, cum nos benè operamur; & tenemur agere ipsi gratias propter qualecunque opus nostrum bonum. Vnde ad nullam vlllo titulo retributionem teneri potest ex re accepta, multo verò minus ex beneficio sibi collato, & ex virtute gratitudinis.

Art. 9. Demūneque id discrimē vniuersaliter est verum, quod nonnulli alij tradunt, ad meritum condignum subsequi prämium necessariò, ac infallibiliter; ad meritum verò de congruo contingenter, & probabiliter tantum. Contra namque est, quia iuxta communem, eandemque veram sententiam, vt supra dictū est, actus adæquatè disponentes ad iustificationem, inter quos, saltem extra sacramentum, est dilectio Dei super omnia, merentur de congruo tantum ipsam iustificationem, & remissionem peccatorum; & tamen hæc consequitur infallibiliter, & cum necessitate metaphysica ad dilectionē Dei super omnia, vt liquet ex q. 8. de Virt. Theol. præsertim ad 6. Deinde superest explicandum hunc sententiæ, quā fieri possit, vt actus aliquis noster bonus reddat probabiliorē futuritionem, quā non futuritionem alicuius prämij, quin illam reddat omnino certam, & metaphysicè necessariam; cum vt nuper dicebatur, quidquid Deus facere absolute potest, æquè facile facere possit. Vnde videtur, quod nulla maior spes, aut probabilitas esse possit ex natura rei de futuritione potius, quā non futuritione prämij, quod Deus absolute, & simpliciter negare potest.

Art. 10. Dicendum itaque est meritum de congruo per hoc vniuersaliter differre à merito de condigno, quod ratione meriti de congruo, vagè solum, ac distinctiue debetur merenti prämium attenda magnitudine bonitatis quæ inest operi, cæterisque æstimabilitatis titulis, ac circumstantiis tenentibus se ex parte merentis, & independenter à peculiari aliqua Dei reuelatione, ac promissione, ratione verò meriti de condigno debetur prämium merenti omninò determinatè sub eadem consideratione. Et quidem nouum non est in ordine rerum etiam purè physico, & naturali, vt aliqua debeantur vagè, & indeterminatè; alia verò omninò determinatè. Homini enim debetur determinatè caput, cor, pectus, & alia eiusmodi; at pulchritudo, bona indoles, acumen ingenij, & similia debentur vagè, & indeterminatè tantum; ita vt priora illa nulli deesse possint ex natura rei; posteriora hæc singulis determinatè sumptis deesse possint, omnibus collectiue deesse non possunt ex natura rei. Quod enim omnes homines nascerentur deformes, malæ indolis, aut stulti, esset procul dubio contra exigentiā intrinsecam naturæ, neque id naturaliter euenire potest. Quia perfectiones oppositæ eiusmodi defectionibus sunt homini connaturales, cum futuræ essent supernaturales quoad substantiam, vt liquet ex q. 6. de gr. si non modo singulis distributiue, sed etiam omnibus collectiue negari possent absque miraculo. Similiter repetenti sæpè actus circa aliquod obiectum debe-

tur ex natura rei determinatè habitus dans facilitatem ad actus similes. Quod autem idem habitus per totam vitam perseueret incorruptus, non debetur ex natura rei determinatè, sed tantum indeterminatè, & vagè. Constat non deberi determinatè, quia plures eiusmodi habitus corrumpuntur de facto per actus & habitus contrarios antè finem vitæ; cum, quæ debentur determinatè ex natura rei, nunquam cuiquam desint vi agentium naturalium. Constat rursum deberi nihilominus indeterminatè, & vagè; quia iidem habitus dum inclinant ad actus similes prioribus, eo ipso inclinant saltem indirectè ad augmentum, & intensiorem sui; id est, ad maiorem remotionem à contrario valenti ipsos corrumpere, ideoque ad conseruationem sui. Nulla autem inclinatio indita à natura est frustrabilis vniuersaliter ex natura rei. Quia nihil natura perperam facit. Perperam autem esset inclinatio indita toti alicui generi, aut speciei, quæ in nullo indiuiduo induceret terminum suum. Alia præterea sunt huiusmodi innumera in natura, quæ debentur indeterminatè, & tamen sunt indita determinatè vnicuique indiuiduo seorsum sumpto, cum certum sit quedam alia deberi singulis determinatè.

Art. 11. Quod autem hoc pacto differant, quæ debentur ratione meriti condigni, & ratione meriti congrui, nulla indiget probatione quoad alteram partem de merito condigno, cum sit in confessio apud omnes, & constat clarè ex qu. præcedenti, nulli merenti aliquid de condigno negari vnquam à Deo de facto, vel etiam negari posse saltem ex natura rei, suppositis iis omnibus quæ pertinent ad constitutionem meriti condigni in ratione talis. Quoad alterā verò partem de merito congruo suaderi facile potest ex iis, quæ in superiori discursu præmissa sunt. Quia, qui iustificatur dependenter à propria libera dispositione, iustificatur utique dependenter à merito suo congruo iustificationis, & remissionis peccatorum. Id autem dicuntur in primis, & verè sunt iustificati gratis, & accipiunt à Deo donum indebitum ipsis absolute, & simpliciter, atque negabile ab eodem absque iniustitia, & absque miraculo, vt liquet ex art. 1. Patet autem non ita dari, & accipi, quod vnicuique determinatè sumpto debetur ex natura rei propter opus suum. Deinde iidem iustificatur præexistente peculiari spe, & probabilitate obtinendæ suæ iustificationis, & remissionis peccatorum suorum, fundata in prauis suis actibus bonis, vt liquet ex artic. 2. Id autem, quod ne quidem distinctiue, ac vagè debetur ex natura rei, facta aliqua suppositione, non redditur specialiter sperabile, ac probabile ex eadem suppositione. Quia omnis pura probabilitas maior electionis Diuinæ causæ in vnam potius partem, quā in oppositam, circa aliquod particulare determinatè sumptum, fundatur in necessitate metaphysica vaga, vt Deus, eo determinatè modo eligat, & non opposito, circa aliquod indiuiduum contentum in collectione, ad quam pertinet illud particulare, nec eadem maior probabilitas aliter subsistere potest, vt efficaciter ostensum est qu. illa 28. de Deo. Rursus quod non debetur alicui determinatè, licet debeatur eidem indeterminatè, & vagè, absolute dicitur conferri gratiosè, & liberaliter, sicut dictum est conferri peccatori, vt cumque disposito, suam iustificationem, & remissionem peccatorum. Quia videlicet potuit ipsi absolute negari absque vlla iniustitia, & violentia. Idem autem similiter verificatur in cæteris omnibus, quæ ex cōmuni consensu cadunt sub merito congrui expositionem, eiusque differentiam à merito condigno consonare communi, circa vtriusque naturam sensui reali, atque ex eodem legitima, & necessaria deductione inferri.

Art. 12. Inde autem ulterius deducitur, nullum esse donum Dei purè creatum, cui propter magnitudinem suæ bonitatis, & excellentiæ repugnet, ut cadat sub meritum congruum hominis etiam peccatoris. Patet hoc in primis à posteriori ex dictis art. 1. & 2. Quia nullum donum purè creatum est intrinsecè maius, quàm gratia habitualis simul cum gloria, cuius ius, & vis necessariò inductiva inest eidem gratiæ; & si quidem consideretur difficultas obtinendi utrumque istud tam magnum donum, nulla potest esse maior, quàm quæ provenit ex peccato lethali. Et nihilominus potest, tum peccator sibi ipsi, tum iustus alij existenti in peccato mereri de congruo gratiam, & gloriam simul cum remissione peccatorum, ut ibidem dictum est. Nihil igitur purè creatum ob magnitudinem suæ bonitatis, aut difficultatis, ut cōcedatur alicui à Deo, excedit limites meriti congrui puræ creaturæ. Probatur idem rursus à priori, quia homo ex sua natura essentialiter est ordinatus ad suam beatitudinē, idest, ad summum suum bonum, & ad summum donum Dei conferibile sibi manenti purò homini. Consequenter cetera omnia cōferibilia homini viatori à Deo, eatenus præcisè sunt bona eidem, siue iusto, siue peccatori, habetque rationem donorum Dei, quatenus conferunt mediātē, vel immediātē; proximē, vel remotē, se solis seorsim, vel coniunctim cum aliis, ad consequutionem vltimi finis. Quia bonum diuiditur adæquate in finem, & mediā, atque de ratione mediij est, ut iuuat, ac conferat aliquāliter ad consequutionem finis. Omnia igitur dona Dei collata homini viatori, ideoque nondum consequuto suum vltimum finem, sunt ex se idonea, quæ iuuant illum, siue iustum, siue peccatorem ad consequutionem sui vltimi finis. Auxilia autem supernaturalia gratiæ actualis, siue iusto, siue peccatori collata, sunt dona Dei, & quantum est ex se vtilia accipienti. Neque verò vtilia aliter esse possunt, quàm inducendo actus bonos, & impediendo actus malos; cum nihil aliud præstare possint immediātē per seipsos, ut patet. Vnde si nulla prorsus inesset vis vel actibus quibuscumque malis ad impediendum demeritoriū vltimum finem, vel actibus quibuscumque bonis ad inducendum eundē meritoriū, saltem mediātē, nulla profectò esset absolute vtilitas auxiliorum gratiæ Dei. Quia quod solum est vtile ad inducendum aliquid inutile, aut ad impediendum aliquid nullatenus nocens, absolute est inutile. Omnis autem inutilitas, & vis nociva actū malorum, & bonorum reducitur ad causalitatem moralem meritoriam, & demeritoriam. Quia independētē ab hac causalitate nihil in eis apparet, quo prodesse, aut nocere possint. Nempe illa ipsa ratio dispositionis, & indispositionis ad vltiora dona Dei, quæ illis tribuitur, non aliter ab eis exercetur, quàm mouendo voluntatem diuinam, mediā cognitione bonitatis, & malitiæ suæ moralis, atque complacentia, & displicentia de ipsis ad concedendum, vel subtrahendum eadem illa dona diuina. In hoc autem motionis modo, ac genere consistit formaliter conceptus meriti, ac demeriti. Inest igitur actibus bonis supernaturalibus tam peccatoris, quàm iusti vis aliqua meritoria vitæ æternæ, & consequenter remissionis peccatorum, si hæc præexistant; sicut actibus malis inest vis aliqua demeritoria vtriusque eius boni, idest, inest illis vis aliqua meritoria summi doni Dei inter purè creata, & summè difficilis, quod concedatur.

Art. 13. Non tamen inest immediātē vis hæc meritoria vtriusque eius doni omnibus, & quibuscumque actibus supernaturalibus, sed quibusdam immediātē, & quibusdam aliis tantum mediātē. Sicut enim in ordine rerum naturali, & physico, quæ remotissimè distant à fine, eatenus præcisè iuuant ad consequutionem finis, quatenus inducunt aliquid propinquius ipsi fini, atque in hoc inducendo totam suam vim impendunt,

R. P. Epifania Curs. Theol. Tom. I.

& sic gradatim proceditur: ita etiam in ordine supernaturali, & morali, ab infimis ad summa dona serie quadam, & ordine congruo peruenitur. Vnde prima auxilia gratiæ ad cōcedendum dantur omninò gratis absque vilo prorsus merito ipsius credentis. Deinde primus actus fidei disponit ad habitum fidei, eundemque meretur de congruo. Tertiò actus postea elicit per habitum fidei merentur de congruo auxilia gratiæ ad sperandum, & per primum actum spei inducitur similiter habitus spei. Rursus actibus spei coniunctis cum actibus fidei, vel solis, vel etiam superadditis aliis actibus virtutum moralium, prout cuique placet, conscendit animus ad actum dilectionis Dei. Cui actui inest ulterius vis immediātē meritoria de congruo respectu iustificationis, & remissionis peccatorum. Quia demum superueniente incipiunt subinde opera meritoria de condigno gratiæ, & gloriæ, ut dictum est in qu. præcedenti. Et sane hoc ferè ordine procedere vim meritoriam de congruo nostrorum actuum, neque actus inferiores dilectione Dei mereri de congruo immediātē, sed tantum mediātē iustificationem, & remissionem peccatorum, ex eo apparet certum; Quia infidelis incipiens credere, ac deinde sperare, nondum propterea est immediātē dispositus, ac idoneus, cui infundatur gratia habitualis, & remittantur peccata, ut liquet ex quæst. 10. de Iustificatione. Eilet autem optimè ad id dispositus, ac idoneus immediātē per eos actus, si iam per eosdem immediātē mereretur de congruo, tantum, ac tam difficile donum Dei. Quis enim neget esse iam optimè dispositum, ad accipiendum aliquid, cum, qui illud iam meretur de congruo, & cui proinde congruum iam est, ut id doneatur, atque necesse omninò est, ut eidem, vel alicui alij nihilo melius se habentē conferatur de facto, iuxta expositionem congruitatis nuper præmissam.

Art. 14. Simili ratione deducitur cum D. Th. dicta q. 114. art. 7. & aliis, aduersus aliquos alios, non posse iustum mereri sibi de cōgruo reparationem post lapsum. Quia auxilia gratiæ, quæ conferuntur iusto, ordinantur immediātē ad perseverantiam eius in gratia, atque ideo actus ex illis procedentes, vim omnem suam meritoriam impendunt in vltiora dona, & auxilia gratiæ, quibus unusquisque successivè perseverat pro singulis partibus temporis succedentibus immediātē ad vnamquamque eiusdem partem, pro qua bene operatur, & vitur donis gratiæ iam præhabitis. Quæ sanè dona, & auxilia gratiæ inductiva vltioris semper perseverantiæ in gratia, sunt materia adæquate sufficiens explendæ toti virtuti meritorie de congruo, quam exercent respectu ipsius operantis quælibet, & quantalibet cuiuscumque iusti opera bona. Vnde si quis virtuti meritorie præcedentium suorum operum bonorum, & auxilii gratiæ Dei concessis intuitu illorum contradicat, atque impedimentum apponat per subsequens peccatum, nullum sibi superest meritum, vel etiam congruum remissionis eiusdem peccati, sed oportet, ut sola, ac pura misericordia Dei innixus incipiat edificare de nouo, propter totalem à fundamentis eversionem prioris edificiij spiritualis, per subsequens peccatum lethale abolitum omnis prioris meriti. Quod non leuiter confirmatur ex Ez. ch. 18. 24. *Si autem auerterit se iustus à iustitiis suis, & fecerit iniquitatem, &c. Omnes iustitiæ eius, quas fecerit, non recordabuntur.* Perinde igitur nihil valent, nihilque mouere Deum possunt opera antecedētē iusti in sensu composito peccati deinde subsequenti, atque si nulla deinceps maneret eorū memoria apud Deum, idest perinde omninò, atque si nunquam extitissent. Quod si non obstante peccato adhuc nihilominus retinerent vim aliquam meritoriam, utcumque tenuem, & spem aliquam fundarent, tamen valde exiguum.

KK 3

reditus

reditus in gratiam, & amicitiam Dei, non vti que abirent in obliuionem ratione peccati. Ergo operibus iusti nulla inest vis meritoria respectu pramij conferendi ipsi post peccatum, & quæ mansura sit in sensu composito peccati.

Art. 15. Verum hoc non tollit quominus iisdem operibus iusti inest vis meritoria de congruo respectu alienæ iustificationis, & reparationis post lapsum, vt docet D. Thomas loco nuper indicato. Quia videlicet auxilia gratiæ collata iusto ordinantur à Deo, primo quidem, ac principaliter ad salutem ipsius ea accipientis, eidemque cooperaturi, secundario verò, ac minus principaliter ordinantur in salutem etiam proximorum, quibus, tametsi peccatoribus, per charitatem, & dilectionem Dei coniungitur. Quapropter iustus potest sibi mereri efficacius, & de condigno gratiam, & gloriam; simul tamen potest aliis quoque mereri, tametsi peccatores sint, minus efficaciter, & de congruo; præsertim cum, vt dicit D. Thomas, rationabile sit, ne Deus omnino despiciat opera, & labores, quos impendit homo per amicitiam sibi coniunctus, pro iis, qui sunt eidem coniuncti aliquatenus eidem homini ratione charitatis erga Deum. Apparet igitur ex his omnibus quodlibet donum Dei purè creatum, quod attinet ad magnitudinem tum suæ bonitatis, tum difficultatis interpositæ à creatura, posse cadere sub meritum congruum puræ creaturæ; sed non cuiuslibet operi inesse vniuersaliter, & promiscuè vim meritoriam de congruo cuiuslibet doni diuini, & multò minus quorumlibet donorum Dei copulatiuè, aut etiam respectu cuiuslibet subiecti pro quibusvis circumstantiis. Quæ secunda pars conclusionis innotescet magis in progressu.

Ad 1. Partis negantis. Constat iam ex dictis reperiri re ipsa in sacris documentis distinctione meriti condigni, & congrui, adeoque istas voces idoneè inductas esse à Theologis. Constat item ius ad præmium, aliud esse determinatum, aliud vagum; atque illud esse proprium meriti condigni, istud verò meriti congrui. Quia distinctione iuris, ac debiti euanescent ratio obiectionis.

Ad 2. Dictum similiter est, non deberi quodlibet donum Dei cuiuslibet operi etiam de congruo. Vnde vis meritoria de congruo cuiuslibet operis est finita, & limitata. Deinde quia prima dona Dei sunt principium omnium nostrum meritum, atque principium meriti non cadit sub ipsum meritum, vt dicitur q. 35. patet hinc quoque limitari vniuersaliter omnem vim meritoriam creaturæ, nec adæquari sphaeræ omnipotentiae Dei.

Ad 3. Omnibus operibus supernaturalibus hominis viatoris inest vis, & satisfactoria, & impetratoria, & meritoria. Meritoria, quia habent bonitatem placentem Deo coniunctam cum difficultate, & arduitate. Satisfactoria, quia habent difficultatem, & arduitatem, quæ est quadam pœnalitas coniuncta cum bonitate. Impetratoria, quia proficiuntur ex desiderio, & spe beatitudinis æternæ, & ex intentione, & fiducia, quæ sunt quoddam genus orationis, obtinendi quæcumque conferunt ad consequutionem vitæ æternæ, ipsamque vitam æternam. Itaque ratio meriti constituitur in recto per bonitatem supernaturalem operis, & in obliquo per difficultatem & arduitatem. Ratio verò satisfactionis è conuerso per difficultatem, & arduitatem in recto, & per bonitatem in obliquo. Ac demùm ratio impetrationis, per desiderium, & fiduciam beatitudinis, & conferentium ad beatitudinem in recto, & per reliqua duo prædicata in obliquo. Nihil autem horum trium impeditur per reliqua duo, sicut nec dignitas laudis impeditur mutuo, vel non mutuo per aliquid eorum.

dem trium; quia videlicet hæc omnia nituntur diuersis titulis; qui proinde omnes vigent perinde, atque vigeret vnus quilibet eorum seiunctus realiter à cæteris, provt seiungitur vis impetratoria in beatis, & vis satisfactoria in animabus purgatorij. Dicuntur verò aliqua satisfactoria, alia impetratoria, alia meritoria, provt contingit præminere in vnoquoque opere, alium atque alium titulum ex prædictis.

Ad 4. Simul cum odio peccati, & peccatoris, vt peccator est, retinet Deus amorem erga naturam ipsius peccatoris, quæ est bona, & auctorem habet Deum, necnon erga auxilia gratiæ, quæ illi largitur. Vnde opera bona peccatoris possunt eatenus placere Deo, & ex dilectione Dei misericordie erga ipsum obtinere de congruo præmia ipsis proportionata, vt dictum est. Quod nihil nocet virtuti offensivæ maiori peccati, quia nihilominus ratione ipsius, dum non remittitur, negatur maius bonum, nempe vita æterna.

Ad 1. Partis affirmantis. Sicut propter merita militiæ non conferuntur præmia togatorum, & e conuerso, ita Deus quibusdam meritis quædam determinata præmia rependit, & non potest propter eadem, quædam alia rependere, ob defectum proportionis, & ordinationis diuinæ præuiæ. Vnde fieri potest, vt præexistente aliquo opere bono, & absolute meritorio, conferat Deus aliquod suum donum perinde gratis, & purè liberaliter, atque si nullum omnino præsuppositum fuisset meritum. Quia videlicet tale opus nulla præditum est proportionem respectu talis præmij, nec ad idem præmium tanquam ad finem præordinatus fuit à Deo actus primus libertatis, ex quo processit idem opus.

Ad 2. Conceditur iuxta dicta, nullum Dei donum purè creatum excedere limites virtutis meritoriae de congruo, adæquatè sumptæ, secundum omnes actus possibiles puræ creaturæ. Cæterum fieri potest, vt modo dictum est, vt quibusdam operibus desit omnino vis meritoria immediata maximorum Dei donorum. Deinde cuius operi bono deest necessariò vis meritoria respectu gratiæ, seu actualis, seu habitualis, ex qua procedit. Et similiter deest operibus bonis puræ creaturæ omnis vis meritoria respectu donorum omnium provt conferibilium tempore antecedenti, vt dicitur quæst. 35.

Ad 3. Deus est essentialiter Iudex, & Gubernator vniuersi. Pertinet autem ad partes Iudicis, & vt Gubernatoris, vt in distribuendis, ac rependendis donis suis, non respiciat ad solam suam dignitatem, & excellentiam, sed etiam ad dispositionem, dignitatem, & merita suscipientium. Prouidet autem vtrique huic parti, pretiosa nobis promissa donando, qualia nemo alius donare potest, & quibus reddimur consortes naturæ eius, eaque distribuendo inæqualiter iuxta inæqualitatem meritum, non solum de condigno, sed etiam de congruo. Vnde ne quidem meritum de congruo habet sphaeram omnino illimitatam, præterquam comparatiuè. Quæ particula idè adiciatur, quia quicumque elicit opus aliquod supernaturale, & placens Deo, videtur esse eo ipso melius dispositus ad quælibet dona Dei in quolibet intensione, quam qui nullum tale opus præstiterit, ex suppositione, quod alterutri eorum velit illa largiri Deus, tametsi largiri velit ultra mensuram indebitam absolute, tum determinatè, tum etiam diffinitiuè ratione operis prædicti.

QVÆSTIO XXXIV.

Virum crescat meritum ex maiori intensiōe actus?

IDETVR non crescere cæteris paribus. 1. Quia quod non est voluntarium, non est eatenus meritorium. Quod autem actus euadat magis, vel minus intensus, non est voluntarium elicienti actum. Quia maior, & minor intensio non sunt discernibiles respectu nostri, saltem vt plurimum, vt docet aperte experientia. Voluntarium autem essentialiter dependet à præcognitione discretiua eorum extremorum, inter quæ versatur electio.

2. Maior duratio actus boni non auget rationem meriti. Ergo nec maior intensio. Patet consequentia, quia actus intensus, vt duo, durans per duo instantia, æquualet actui intensus, vt quatuor existenti pro vnicō tantum instanti; sicut dolor, aut delectatio, vt duo, perseverans duplici instanti, æquualet dolori, & delectationi, vt quatuor, afficienti subiectum per vnicum tantum instans. Probatur antecedens, quia si maior duratio actus boni augeret vim eius meritoriam, toties replicaretur tota vis meritoria cuiusque actus, quot nouæ durationis instantia superadderentur primæ existentia actus, quādoquidem pro singulis quibusque instantibus totus idem actus secundum omnia sua prædicata ponitur denud à parte rei, non secus, ac pro primo instanti. Sequela autem est absurda. Quia in qualibet determinata parte temporis dantur infinita instantia, ideoque quoduis meritum adæquate replicatum pro singulis seorsim instantibus, euaderet simpliciter infinitum intra quamlibet determinatam temporis partem, pro qua continue perseveraret. Vnde pro quouis actu taliter perseveranti deberet rependi cumulus gloriæ simpliciter infinitus. Cuius rei absurditas nulla indiget ponderatione.

3. Maior intensio actus mali non auget malitiā, quatenus demeritoriam, & imputabilem peccanti. Alioquin ultra species, & numerum peccatorum deberet exponi in confessione intensio etiam ipsorum. Quod tamen non fit communiter à fidelibus, nec exigitur à confessoribus. Sed nec fieri, aut exigi potest propter indiscernibilitatem nuper notatam maioris, & minoris intensiōis actuum respectu nostri. Eadem autem est ratio de bonitate, & merito, quæ est de malitia, & de demerito.

Art. 1. Respondetur. Materia quæstionis præsentis, nec non aliarum quinque subsequentiū tota, aut ferè tota præoccupata, ac determinata est in præcedentibus; partim explicitè, & in propriis terminis; partim implicitè, & æquualementer. Operæ pretium nihilominus est nonnihil adiuicere circa singula maioris claritatis gratiā, & vt occurratur iis, quæ circa illa operose mouent nonnulli moderni. Quod ad augmentum meriti attinet, manifestum est vniuersaliter, quodlibet totum, seu quasi totum crescere, cæteris paribus, crescente quolibet eorum ex quibus ipsum constituitur intrinsecè, & à quibus proinde est indistinctum realiter. Enumerata autem sunt in q. præcedeti, ab art. 5. prædicata, quibus formaliter constituitur ratio meriti. Constat proinde ex ibi dictis, quorum prædicatorum augmento crescat, cæteris paribus, vis meritoria cuiusque actus. Crescit nimirum crescente actus meritorij vel voluntarietate, & libertate, vel bonitate supernaturali, siue quoad speciem, siue quoad intensiōnem, siue quoad durationem; vel difficultate orta ex

præstantia operis, & iactura commodi temporalis. Similiter crescit, cæteris paribus, meritum condignum, nec non & congruum realiter indistinctum à condigno, ex maiori gratia habituali. De postrema ista augmenti ratione ex maiori gratia dictum est ex professo q. 10. & 11. de Incar. sicut etiam dictum est breuiter, sed quantum sufficit, de eodem augmento ex maiori duratione actus quæst. 42. de virt. Theol. ad 4. Nec de cæteris prædicatis modò recensitis quidquam peculiariter notandum occurrit, præterquàm de intensiōe.

Art. 2. Circa intensiōnem actus absolute liberi extat controuersia inter P. Vasquez, & nonnullos alios, negante Vasquez maiorem, vel minorem intensiōnem actus, esse directè, & formaliter liberam voluntati; idque ipsum asserentibus nonnullis aliis. Dicendum autem potius videtur cum Vasquez, voluntatem nulla gaudere libertate, ac indifferentia speciali, quoad intensiōnem sui actus directè, & formaliter, tamen si actus sit liber simpliciter, & absolute; sed semper ipsam operari cum omni conatu, ac intensiōe sibi absolute possibili hic, & nunc: Ita nimirum, vt licet absolute possit elicere, & suspendere actum electiōis circa tale determinatè obiectum; Necesse tamen sit, vt si quidem eum eliciuerit, eliciat cum omni intensiōe, omni que conatu sibi possibili, & similiter applicetur necessariò vsque ad vltimum potentia ad suspensionem actus, si quidem suspendere illum velit, qualecunque demum sit obiectum tum formale, tum materiale actus, & suspensionis actus.

Art. 3. Ratio est, quia nulla dari potest in voluntate electio libera cuiusquam mediij, nisi præsupposita intentione efficaci finis vltimi, & felicitatis, necessariò præconcepta à voluntate, adeoque præhabita cum omni intensiōe absolute possibili hic & nunc; quandoquidem voluntas, quatenus necessariò operans agit quantum potest, sicut cætera agentia necessaria. Applicatio autem voluntatis circa media commensuratur necessariò applicationi eiusdem voluntatis circa finem. Qui enim vehementer desiderat sanitatem, eo ipso vehementer desiderat media inductiua sanitatis; & qui est tepidus circa sanitatem, eo ipso est tepidus circa media inductiua sanitatis, idemque similiter accidit in cæteris eiusmodi. Ratio vniuersalis est; quia volitio efficax finis, virtualiter, & implicitè est volitio efficax mediōrum, ideoque necesse est, vt cum eadem intensiōe, & applicatione feratur virtualiter, & implicitè in media, quanta cum intensiōe, & applicatione fertur explicitè in finem. Vnde cum primū innotescit quenam determinatè res habeant ratione mediij, necessariò fertur in illas explicitè, & formaliter tāta cum intensiōe, & applicatione, cum quanta iam prius implicitè, & causaliter ferebatur; idest, cum quanta ferebatur in ipsum finem, iuxta notationem modò præmissam. Quapropter cum omnes aliæ intentiones aliorum finium reuocentur, tanquam in primā originem, in intentionem vltimi finis, seu beatitudinis, ac felicitatis; necesse profecto est, vt omnes aliæ intentiones, adeoque electiōes omnes concipiantur cum summa intensiōe, & applicatione; cum qua videlicet concipitur intentio beatitudinis, vt beatitudo est. Huc pertinet, quod dicit August. lib. 2. de pecc. mer. & remiss. c. 17. initio. *Tanto enim quidque vehementius volumus, quanto certius, quā bonum sit, nouimus, eoque delectamur ardentius.* Et rursus versus finem, *Tanto autem magis delectat opus bonum, quāto magis diligitur Deus, summum, atque incommutabile bonum.* Semper igitur, ac necessariò explet voluntas omni suo actu mensuram præcognitionis, quā dirigitur; & adæquat intensiōe electiōis intensiōnem intentionis.

Art. 4. Confirmatur: cui vnicum tantum medium occurrit ad consequentiam finis, quem intendit, necesse est, vt feratur cum eadem intensiōe, & co-